

rajzírója, *Magyar Vilmos* 31 lakóházat, 33 iskolát, 7 megyeházát, 5 templomot sorol fel – a teljesség igénye nélkül.

A „nemépítés” éveiben is élénk társadalmi életet él, aktívan részt vesz a szakmai közéletben, igaz, az újonnan szerveződő Építészeti Kamarával szakított. Régi vágya azonban teljesül, mikor a Műegyetemen nyilvános, rendes tanári címet kap. Hetvenedik születésnapján, 1925-ben tisztelői 240 fős díszvacsorával köszöntik.

Mindezek ellenére egyre jobban magára marad, korábbi vezető szerepéből a pálya szélére szorul. Ezért fogadja örömmel a felkérést, hogy legyen annak a zarándokcsapatnak tagja, mely 1928 márciusában New Yorkba utazik, az ottani Kossuth-szobor felavatására. Az idős mester az ott töltött napokban ismerkedik az új technikai vívmányokkal, ellátogat a Niagara vízeséshez, megcsodálja Philadelphia és Washington felhőkarcolóit. A hazaút során magas lázzal járó influenza támadja meg. Zürichben kórházba szállítják, de legyengült szervezete nem bír a kórral, és április 28-án kórházi ágyán meghal.

Pár nappal későbbi temetése hajdani híréhez illő pompával zajlik: a Vajdahunyadvárban ravatalozzák fel, hatalmas tömeg kíséri koporsóját a Kerepesi úti temetőbe.

Halála után három évvel, 1931-ben a Városligetben felavatták egészalakos szobrát, *Telcs Ede* alkotását, mely Alpárt középkori céhmesteri ruhában ábrázolja, amint büszkén nézi legnépszerűbb művét, a kései historizmus emblematikus alkotását, a Vajdahunyadvárt. ●

Az illusztrációk forrása a FSZEK Budapest Gyűjteménye

Bécs-Budapest: a Monarchia után

Ismét egy remek építészeti kiállítás látható Budapestről, Bécsben, a Vienna Insurance Group AG székházában, a Schottenringen található Ringturmban. A toronyház aulája évek óta biztosít helyet az *Adolph Stiller* építész által rendezett Architektur

in Ringturm című sorozat európai kitekintésű tárlatainak. A séria most érkezett az ötvenedik epizódjához, megtisztelő, hogy ezt éppen a magyar és az osztrák főváros kapcsolatának szentelték a szervezők. „Bécs – Budapest / Párhuzamos városké-

pek a 20. századból” címmel a két város 1918 utáni, tehát a Monarchia felbomlását követő fejlődésének állomásait követhetjük, körülbelül 1970-ig. A mostani összegzésnek közvetlen előzménye, mondhatni első fejezete a 2015-ös Donau Metropol

című tárlat volt, amely Bécs és Budapest monarchiabeli azonosságaira koncentrált. Ezt később a Várkert Bazárban is láthatuk, ahogy remélhetőleg a mostani kiállítás is eljön majd Budapestre. Mindkét összeállításban *Tamáška Máté* szociológus-építész-mérnök volt Adolph Stiller magyar partnere.

Mintegy százharminc képpárban láthatjuk egymás mellé állítva a hasonló-eltérő bécsi és budapesti jelenségeket, nyolc témakörre osztva. Ezek egyike például a lakhatásé. Az 1919 és 1934 között szociáldemokrata irányítás alatt álló osztrák fővárosban, amelyet „vörös Bécsnek” szokás nevezni, rengeteg jó minőségű és olcsó munkáslakás épült állami beruházásban, míg Budapesten a két világháború között továbbra is a magánerő maradt a lakásépítés fő finanszírozója. A bécsihez hasonló, állami finanszírozású bérházépítésre Budapesten a Bethlen-udvart említi a tárlat. A szocdem „vörös Bécs” preferált beépítési formája a közös belső udvart körülölelő háztömb, a „Hof” volt. Nálunk ilyenekből a két háború között kevesebb született, és ezek sem a munkások, hanem inkább hivatalnokok, tisztviselők számára (például az óbudai városi házak). Hof-szerű államiak nálunk csak a háború után valósultak meg, ilyenek például a Lágymányosi udvaros tömbjei. De nem terjedtek el, mert a diktatúrák nem nagyon szerették az udvarokban kialakuló privat közösségeket – a Hofok divatjának Bécsben a faszizmus, nálunk a háború után a kommunizmus vetett véget.

Talán meglepő a két városnak a modern építészeti formákhoz való viszonya. Budapest ebben a tekintetben sokáig nyitottabbnak bizonyult. A modernizmust a fasiszták nem kedvelték, ezért Bécsben a háború előtt kevésbé terjedtek el a Bauhaus ihletésű épületek, és a háború után felhúzott bécsi lakótelepeket is még sokáig magastetős házakkal tervezték.

A kiállítás számos érdekes tanulságát idézhetnénk még olyan területekről, mint a sebességhez, az elektromos világításhoz, a történelmi múlthoz, a diktatúrákhoz, a vertikálitáshoz vagy épp a Dunához való viszony. Helyszűke miatt azonban csak ajánlani tudjuk, hogy nézzék meg a kiállítást, június 8-ig a Schottenring 30. szám alatt, vagy – remélhetőleg – hamarosan Budapesten. **Cs. L. ●**

